

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/V/KBO/2008/209

BETREFT: vragen van een vrijwillige financiële bijdrage

1 PROCEDURE

1.1 Ontvangst: 15.09.2008

1.2 Verzoeker
inspecteurs.

1.3 Betrokken school
School
Inrichtende macht

1.4 CZB

Bij brief van 12 september 2008 zendt de vragende partij haar vraag aan het secretariaat van de commissie. Bij e-mailbericht van 19 september 2008 en bij brieven van 22 september nodigt het secretariaat respectievelijk de vragende partij en de verwerende partijen uit voor de zitting van 20 oktober 2008.

Bij e-mailbericht en bij brief van 24 september 2008 zendt verwerende partij haar verweerschrift aan het secretariaat. De vragende partij wordt in het mailbericht in kopie gezet.

2 INHOUD van de VRAAG:

Naar aanleiding van een vaststelling in het kader van de voorbereiding van de schooldoorlichting stellen inspecteurs de vraag of het vragen van een financiële bijdrage aan de ouders zoals omschreven in het deel 'Ouders' in een schoolbrochure niet in strijd is met de kosteloosheid van het onderwijs. In die brochure wordt gesteld dat de school niet kan overleven zonder de steun van de ouders. Onder steun wordt niet enkel de praktische inzet bij de ouderwerking maar ook financiële steun nodig om het schoolproject te kunnen laten overleven begrepen. Omdat de werkingstoelage die door de overheid wordt toegekend voor de realisatie van het schoolproject ontoereikend is, wordt vanuit de oudervereniging gevraagd de school financieel te steunen. Er worden, afhankelijk van de leeftijd van het kind en het aantal kinderen uit hetzelfde gezin, maandelijkse richtbedragen gaande van 60 tot 120 euro vooropgesteld. Er wordt ook gevraagd om de bijdragen tijdens de twee zomermaanden door te betalen en aangedrongen op een "tijdsige" storting, met voorkeur voor betaling via een doorlopende opdracht.

3. Standpunten van verwerende partij

Verwerende partij meldt dat haar school nooit schoolgeld aan de ouders heeft gevraagd (in schoolgidsen of welke andere publicatie dan ook) en de kosteloosheid van het basisonderwijs absoluut respecteert.

Verwerende partij stelt dat er sprake is van een begrijpelijk misverstand. Sinds vorig jaar is er op initiatief van de ouders aan de schoolgids van één van de vestigingsplaatsen een, weliswaar duidelijk gescheiden deel toegevoegd. Aan het oorspronkelijke enige deel 1 (met de informatie aan ouders vanuit het schoolbestuur) voegde de ouderraad een deel 2 toe met praktische informatie over de werking van de oudervereniging (Vzw Oudervereniging van die vestigingsplaats).

In dit tweede deel formuleert de oudervereniging, samen met een opsomming van de vele extra kosten voor het realiseren van Steineronderwijs, een vraag aan de mede-ouders: *“Onze school kan niet overleven zonder de steun van de ouders. (...) Daarom vragen we u vanuit de oudervereniging de school financieel te steunen”* en aansluitend een vermelding van richtbedragen.

Aan de verzoekende partij werd bij het begin van de schooldoorlichting gemeld dat de in hun verzoekschrift aangehaalde tekst niet van het schoolbestuur uitgaat. Na een gesprek met verzoekende partij bleek dat het samenvoegen van beide delen kan leiden tot onduidelijkheid over wie de vraagsteller is m.b.t. financiële steun aan de school.

Verwerende partij geeft aan dat ze in de toekomst duidelijker de verschillende oorsprong van de verschillende delen wil aangeven. Zij stelt voor om de nieuwe versie (met behoud van inhoud maar in veranderde vorm) aan de Commissie te sturen. Zij stelt dat de officiële schoolbrochures van de beide vestigingsplaatsen thans in hun actuele vorm nog steeds op de website (via Ouderpagina) te vinden zijn en dat in beide schoolgidsen op generlei manier de indruk gewekt wordt dat het schoolbestuur schoolbijdragen zou vragen. Integendeel, meerdere malen wordt de oudervereniging als vragende partij voorgesteld en wordt bovendien de vrijblijvendheid van hun vraag aangegeven. Als bewijs hiervan verwijst verwerende partij naar enkele passages met betrekking tot schoolkosten in de schoolgids van beide vestigingsplaatsen. Daarin is opgenomen dat de Oudervereniging voor een financiële ondersteuning zorgt nodig om de kosten van onderwijs en de kosten die voortvloeien uit de (specifieke) pedagogie te dekken en dat dankzij een door alle ouders solidair gedragen mecenaat (onder de vorm van vrijwillige bijdragen aan de oudervereniging, ...) de school slechts zelden op de ouders beroep moet doen voor de betaling van extra schoolkosten.

Verwerende partij stelt nog dat aan ouders die, om welke reden dan ook, niet willen ingaan op de vraag van de ouderverenigingen en dus geen vrijwillige bijdrage willen betalen, dankzij het door de ouderverenigingen beheerde mecenaat, niet eens de betaling gevraagd wordt van vele kosten die door de bepalingen i.v.m. de kosteloosheid van het basisonderwijs toch aan hen zouden mogen verrekend worden.

4 ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur: 20 oktober 2008, 14.00 uur.

4.2 Kamer:

Kamer bevoegd voor het basisonderwijs.

4.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel V. 22 van het decreet van 13 juli 2001 betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek en artikel 1 tot en met artikel 3 van het ministerieel besluit van 28.11.2007 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Raf Verstegen, voorzitter;

Walter Cools, Hilde Timmermans, Etienne Becuwe en Jean Dujardin, leden.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

/

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging eenparig de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

5 ADVIES VAN DE COMMISSIE

5.1 Regelgeving

* 25 februari 1997 - Decreet basisonderwijs

Artikel 27

In de door de gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde basis-, kleuter- of lagere scholen kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd. Evenmin kunnen er bijdragen worden gevraagd voor kosten die gemaakt worden om een eindterm te realiseren of een ontwikkelingsdoel na te streven.

De lijst met materialen die bij gebruik kosteloos ter beschikking dienen gesteld te worden om de eindtermen te realiseren of de ontwikkelingsdoelen na te streven, vormt een bijlage 1 bij dit decreet.

Artikel 27bis

§ 1. Het schoolbestuur kan aan de ouders een bijdrage vragen voor:

1° activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor het realiseren van de eindtermen of het nastreven van de ontwikkelingsdoelen;

2° verplichte materialen die niet begrepen zitten onder artikel 27 en waarvan de ouders het te besteden bedrag niet zelf kunnen bepalen;

3° meerdaagse extra-muros activiteiten.

§2. Het maximumbedrag van de bijdrage in §1, 1° en 2°, wordt als volgt bepaald:

- voor het kleuteronderwijs: 20 euro;

- voor het lager onderwijs: 60 euro.

Deze bedragen zijn van toepassing vanaf het schooljaar volgend op de goedkeuring van het decreet nieuwe financiering leerplichtonderwijs.

.....

Artikel 27ter

§1. De kosten die niet vervat zitten in artikel 27bis, §1, zijn niet onderworpen aan de maximumfactuur. Deze kosten worden kenbaar gemaakt in de bijdrageregeling. De gevraagde

kostprijs moet steeds in verhouding zijn tot de geleverde prestatie.

§2. Na overleg binnen de schoolraad legt het schoolbestuur de lijst vast van bijdragen die aan de ouders kunnen worden gevraagd, zoals bepaald in artikel 27bis en §1 van dit artikel evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend.

§3. Vragen in verband met de toepassing van de beginselen vermeld in de artikelen 27, 27bis en 27ter en klachten in verband met inbreuken op deze beginselen kunnen door iedere belanghebbende ingediend worden bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur, bedoeld in artikel V.21 van het decreet van 13 juli 2001 betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek.

Artikel 37

§1. 1. Een schoolbestuur moet, met uitzondering van de ziekenhuisscholen, voor elk van zijn scholen met toepassing van de regelgeving inzake medezeggenschap een schoolreglement opstellen dat de betrekkingen tussen het schoolbestuur en de ouders en leerlingen regelt.

§ 3. Voor het lager onderwijs bevat het schoolreglement ten minste de volgende elementen:

1° het orde- en tuchtreglement van de leerlingen met inbegrip van de interne beroepsmogelijkheden;

2° de procedure volgens dewelke getuigschriften basisonderwijs worden toegekend en de procedure volgens dewelke een beroep kan ingediend worden tegen een beslissing van de klassenraad met betrekking tot het getuigschrift basisonderwijs;

3° bepalingen in verband met onderwijs aan huis;

4° richtlijnen inzake afwezigheden en te laat komen;

5° afspraken in verband met huiswerk, agenda's en rapporten;

6° geldelijke en niet-geldelijke ondersteuning die niet afkomstig is van de Vlaamse Gemeenschap en de rechtspersonen die daarvan afhangen;

7° de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27, § 3 (*lees nu*: art. 27bis en 27ter, §1);

8° de wijze waarop de leerlingenraad in voorkomend geval wordt samengesteld.

§ 4. De inrichtende macht informeert de ouders schriftelijk over het schoolreglement voorafgaand aan de eerste inschrijving van hun kind en bij elke wijziging van het reglement.

Artikel 76

Ieder schooljaar krijgen de schoolbesturen een werkingsbudget voor de werking, de uitrusting, het groot onderhoud van hun scholen, voor het werken aan rationeel energiegebruik in hun scholen en tegemoet te komen aan de kosteloosheid als vermeld in artikel 27.

Bij de aanwending van het werkingsbudget moet ieder schoolbestuur rekening houden met een gelijke behandeling van al zijn gefinancierde of gesubsidieerde scholen en van al zijn leerlingen.

* Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad.

Art. 17. De schoolraad heeft ten behoeve van al het personeel, leerlingen en ouders een communicatie- en informatieplicht over de wijze waarop hij zijn bevoegdheden uitoefent.

Art. 21. De inrichtende macht overlegt met de schoolraad over

1° het opstellen of wijzigen van

a) het schoolreglement;

b) de lijst van bijdragen die aan de ouders kunnen worden gevraagd, evenals de regeling inzake de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend, voor zover deze regelingen niet zijn opgenomen in het schoolreglement;

.....

* Omzendbrief BaO 2002/3 van 21 februari 2002 betreffende zorgvuldig bestuur in het basisonderwijs.

* Omzendbrief BaO/2007/05 van 22 juni 2007 betreffende kostenbeheersing in het basisonderwijs.

5.2 Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving

5.3. Advies

5.3.1 Algemeen

De kosteloosheid van het basisonderwijs zoals dat in internationale verdragen, de grondwet en het decreet basisonderwijs is omschreven, houdt in dat er in het door de gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde lager onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Evenmin kunnen er bijdragen worden gevraagd voor kosten die gemaakt worden om een eindterm te bereiken of een ontwikkelingsdoel na te streven. Dat houdt niet in dat aan de ouders nooit geldelijke bijdragen kunnen worden gevraagd.

In aanvulling op het noodzakelijke onderwijsprogramma kunnen de scholen, met het oog op het optimaliseren van het onderwijsaanbod, voor leerlingen onderwijsactiviteiten organiseren die niet noodzakelijk zijn voor de eindtermen, zowel binnen als buiten de lestijden en al of niet binnen de schoolgebouwen. Sommige van deze activiteiten kunnen zij voor de leerlingen verplichtend stellen. Voor deze bijkomende activiteiten geldt het principe van de kosteloosheid niet. Het decreet basisonderwijs voert op dat punt geen kosteloosheid in, maar beoogt een kostenbeperking te realiseren. Het decreet stelt daarom maximumbedragen vast die de school kan vragen voor een aantal activiteiten die niet noodzakelijk zijn om de eindtermen te bereiken of de ontwikkelingsdoelen na te streven.

Daarnaast kunnen ook bijdragen worden gevraagd voor afzonderlijke dienstverlening (zoals maaltijden, middagtoezicht) die niet verplicht gesteld kan worden. Dergelijke bijdragen moeten in een correcte verhouding staan tot de werkelijke kostprijs van de verleende diensten.

De onderwijsregelgeving bepaalt dat de omvang van de bijdrage ter sprake komt via overleg in de schoolraad en dat er afwijkingen zijn voor minder gegoede ouders. De vergelijking tussen te maken kosten en gevraagde bijdragen dient in eerste instantie te gebeuren in de participatieorganen. Het schoolbestuur dient daarna bij de inschrijving alle ouders via het schoolreglement duidelijk en precies op de hoogte te brengen van de verschillende soorten bijdragen.

5.3.2. Vrijwillige bijdragen

Ouders kunnen evengoed als buitenstaanders aan de school een vrijwillige bijdrage schenken. In een context van nieuwe schoolstichtingen gebaseerd op alternatieve opvoedingsprojecten is in een aantal scholen van het gesubsidieerd vrij onderwijs een vaste gedragslijn gegroeid om van de ouders op min of meer gestructureerde basis een (soms aanzienlijke) vrijwillige bijdrage te vragen, onderdeel van een sterk oudergedragen opvoedingsproject. Hoe dan ook moet worden gesteld dat, zolang de vrijwilligheid effectief gewaarborgd is, het storten van een vrijwillige bijdrage niet ter discussie kan worden gesteld.

Anderzijds moet worden benadrukt dat zowel de in het decreet gelijke onderwijskansen gewaarborgde gelijke toegang voor alle leerlingen en de kostenbeperking ingevoerd met het decreet basisonderwijs, voor alle scholen geldt. Het zal onmiskenbaar zo zijn dat de wetenschap dat van de oudergroep in die school een vrijwillige bijdrage wordt gevraagd, voor een groot aantal ouders prohibitief zal zijn om hun kinderen in die school in te schrijven. Op die manier kan het recht om het eigen project sterk door ouderinitiatief (ook geldelijk) te laten dragen, op gespannen voet komen te staan met de in genoemde decreten ingeschreven maatschappelijk opdracht van alle gesubsidieerde instellingen.

Uit bovenstaande ontleding leidt de Commissie zorgvuldig bestuur af dat de scholen die op een georganiseerde manier van de ouders vrijwillige bijdragen vragen, aandacht moeten besteden aan de intrinsieke motivering van de oudergemeenschap en aan het vrijwillig karakter van de bijdragen. De Commissie herinnert aan het feit dat in het decreet basisonderwijs (bijdrageregeling) gevraagd wordt rekening te houden met de situatie van ouders met een beperkte financiële achtergrond. Verder moet worden aangenomen dat van het vragen van (vaste) vrijwillige bijdragen uitgaand van de school zelf, een andere druk zal uitgaan dan van een verzoek dat de oudervereniging richt naar de ouders van de school.

5.3.3. Toepassing

De Commissie stelt vast dat in een van de twee betrokken scholen aan de schoolgids een deel 2 is toegevoegd dat van de oudervereniging uitgaat. Aan de ouders wordt, naast de praktische inzet bij de ouderwerking, om financiële steun gevraagd om het schoolproject te kunnen laten overleven. Deze ondersteuning dient niet alleen voor de materiële uitbouw van de school (afbetaling schoolgebouw, kosten voor onderhoud van gebouwen ...) maar ook voor kosten i.v.m. het leren en opvoeden (bv. werken met kleine leefgroepen, aanschaf van kwalitatief didactisch materiaal ...).

De oudervereniging stelt hierbij richtbedragen voorop die in functie van de leeftijd en het aantal kinderen in een gezin, van 60 tot 120 euro per maand kunnen oplopen. De ouders worden aangespoord om “tijdig” te storten en de betaling bij voorkeur via een doorlopende opdracht te regelen.

In het deel 1 met informatie aan ouders vanuit het schoolbestuur wordt op de financiële ondersteuning vanuit de Oudervereniging gewezen (bv. voor inzetten van vakleerkrachten, in stand houding en verbetering van de activa (roerend en onroerend).

Bij het item “schoolonkosten” wordt genoteerd: “Dankzij een door alle ouders solidair gedragen mecenaat (onder de vorm van vrijwillige bijdragen aan de oudervereniging, giften of schenkingen van derden ...) moet de school uiterst zelden beroep doen op de ouders voor de betaling van extra schoolkosten.”

In het deel uitgaande van het schoolbestuur wordt het vrijwillig karakter van de bijdragen onderstreept en worden de ouders niet aangemaand om aan de oudervereniging financiële bijdragen te doen.

Met betrekking tot de door verzoekers gestelde vraag bevestigt de school dat er in de toekomst zal over worden gewaakt dat het gedeelte van de schoolgids waarin een bijdragevoorstel en een uitnodiging tot betalen is opgenomen, niet van de school maar van de oudervereniging uitgaat.

5.3.4 De Commissie komt tot volgend advies:

Het recht om vrijwillige bijdragen te vragen ook van de ouders staat niet ter discussie. De initiatiefnemers dienen zich wel bewust te zijn van de druk die daarvan uitgaat op het realiseren van de decretale verplichting van gelijke toegankelijkheid, kostenbeperking en bijzondere aandacht voor minder goeude ouders. Dit verplicht hen tot grote zorg voor het waarborgen van het vrijwillig karakter van de gevraagde bijdragen. Het past daarom niet dat de school zelf om vaste bijdragen zou vragen.

Brussel, 20 oktober 2008

Marleen Broucke
Secretaris

Raf Verstegen
Voorzitter